Μιά πατροπαράδοτη - καί ἐπιζήμια - διάκριση πού συνεχίζεται στή χώρα μας

ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Δυσανάλογα μικρή ἡ συμμετοχή τους στά ἀγαθά τῆς Παιδείας

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΤΩΝ «ΝΕΩΝ» ΤΑΚΗ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ

Κορίτσια τῆς ἐργατιᾶς σέ σχολή ραπτικῆς. Στό περιθώριο τῆς ἀπρόσιτης Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ τῆς Παιδείας καί οἱ ὑποδιαιρέσεις του, συζητοῦνται σ' ὅλο τόν κόσμο σέ κλίμακα δίκως προηγούμενο. Ἡ χώρα μας δέν θά μποροῦσε καί δέν θά ἐπιτρεπόταν νά ἀποτελέσει ἐξαίρεση. Τά ἐκπαιδευτικά μας πράγματα, δυστυχῶς, δέν βρίσκονται σέ ἐπίζηλη κατάσταση. Κάθε συζήτηση, λοιπόν, ὑποδοηθεῖ τήν πληρέστερη κατανόησή τους. Στήν σημερινή μας ἔρευνα θά ἐξετάσουμε ἕνα ἀπό τά σημαντικώτερα ὑποπροβλήματα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, ὅηλαδή τό θέμα τῆς συμμετοχῆς τῆς ἐργατικῆς τάξεως στήν ἐκπαίδευση τῆς νεολαίας καί κυρίως στά πανεπιστήμια καί τίς ἀνώτατες σχολές. Μετέχει στά ἀγαθά τῆς παιδείας ἡ ἐργατική τάξη, στήν κλίμακα πού δικαιοῦται ἢ ἐξακολουθεῖ νά εἶναι θῦμα μιᾶς ἐθνικά ἐπιζήμιας διακρίσεως; Πάνω στήν ἴδια βάση γίνονται ἔρευνες ἀκόμα καί σέ πολύ προηγμένες χώρες τοῦ κόσμου, ὅπως ἡ Γαλλία, παρά τό γεγονός ὅτι μεγάλη πρόοδος ἔχει συντελεσθῆ. Σ' ἕνα πρόσφατο μήνυμά του, ὁ γενικός διευθυντής τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ΟΗΕ — τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ — τόνιζε: «Ἡ ἐκπαίδευση ἔπαψε νά ἀποτελῆ προνόμιο μειοψηφίας ἐκλεκτῶν ἢ ἰδιαίτερη ἀπασχόληση ἀριμένης ἡλικίας. Σέ συνεχῶς διευρυνόμενη κλίμακα ἐπεκτείνεται γιά νά ἀγκαλιάση ὁλόκληρη τήν κοινωνία καί ὅλη τή χρονική διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου. Αὐτό σημαίνει ὅτι θά πρέπει νά εἶναι συνεχής καί πανταχοῦ παροῦσα». Τά κενά, ἐν τούτοις, πού παρατηροῦνται ἀκόμα καί στίς ἀνεπτυγμένες χώρες, εἶναι μεγάλα.

Σ' ΤΗΝ Ἑλλάδα ἡ παιδεία ἔπαψε ἄραγε γ' ἀποτελῆ προνόμιο τῶν «ἐκλεκτῶν»; Πρίν ἀπό ἑκατό χρόνια ἡ παιδεία στή χώρα μας ἄρχισε νά παρέχεται δωρεάν. Πόσοι, ἄμεως, ἐργαζόμενοι ὠφελήθηκαν ἀπό τή «δωρεάν» παιδεία, πόσοι μποροῦν νά μορφώνουν τά παιδιά τους;

● Ὁ ΝΟΜΟΣ ὁρίζει ὅτι τά παιδιά μέχρις ἡλικίας 12 ἐτῶν πρέπει ὑποχρεωτικά νά φοιτοῦν σέ σχολεῖο, νά τελειώνουν, ὅηλαδή, τό δημοτικό σχολεῖο καί ἀπαγορεύει σέ παιδιά κάτω ἀπό τήν ἡλικία αὐτή νά ἐργάζωνται. Ἐφαρμόζεται ὁ νόμος αὐτός; Κατά τό πρῶτο σκέλος του μποροῦμε νά ἀπαντήσουμε καταφατικά. Στήν ἐποχή μας, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, ἐργάτες καί ὑπάλληλοι, στέλνουν τά παιδιά τους στό δημοτικό σχολεῖο. Ὅλοι, ἀκόμα καί οἱ πιό ἀνεκπαίδευτοι ἐργατοϋπάλληλοι, ἐπιθυμοῦν νά δοῦν τά παιδιά τους νά μορφώνωνται καί νά γίνωνται καλύτερα ἀπ' αὐτούς.

ΟΙ ΑΝΗΛΚΟΙ

ΤΟ ΝΑ ΣΤΕΛΝΟΥΝ τά παιδιά τους στό σχολεῖο δέν τούς ὀθεῖ μόνο ἡ ἐπιθυμία τους νά τά δοῦν καλύτερα ἀπό τούς ἴδιους. Ὁ νόμος, πού ἀπαγορεύει τήν ἐργασία στούς ἀνηλίκους, συντελεῖ κατά μεγάλο ποσοστό σ' αὐτό. Ἕνας ἐργάτης - οἰκογενειάρχης, πού ἔχει νά θρέψη δύο, τρία, τέσσερα παιδιά, ἀθυνατεῖ νά ἀντιπεξέλθη στίς καθημερινές ἀνάγκες τῆς διατροφῆς, ἐνδύσεως, ὑπαιθήσεως τῆς οἰκογενείας του, ὅταν ἡ ἀμοιβή τῆς ἐργασίας του βρίσκεται σέ πολύ χαμηλά ἐπίπεδα, ἀλλά καί δέν μπορεῖ νά καταφύγη στήν ἀπάνθρωπη διέξοδο τῆς ἐργασίας τῶν ἀνηλίκων. Ἄς μήν αὐταπατώμεθα, ὅσο κι' ἄν αὐξάνεται τό ἐθνικό εἰσόδημα, οἱ ἀμοιβές πού καταβάλλονται στούς ἐργαζομένους πολύ ἀπέχουν ἀπό τό νά καταστοῦν «κοινωνικός μισθός». Πρέπει νά λέμε τήν ἀλήθεια. Πῶς μπορεῖ ἕνας μέσος ἐργάτης νά διαθρέψη μιά οἰκογένεια τεσσάρων ἢ πέντε ἀτόμων, ὅταν ἀμείβεται μέ 110 δραχμές τήν ἡμέρα; Πῶς εἶναι δυνατό νά μορφώση δύο, καί πολύ περισσότερο τρία, παιδιά, ὅταν οἱ μηνιαῖες ἀποδοχές του, μετά τήν ἀφαίρεση τῶν κάθε εἴδους κρατήσεων, δέν ξεπερνοῦν τίς 2.250 δραχμές τό μῆνα καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει 3.000 τό πολύ γιά τούς εἰδικευμένους; Πρίν ἀπό λίγες ἡμέρες, καί συγκεκριμένα στίς 8 Φεβρουαρίου, ὑπεγράφη συλλογική σύμβαση γιά τά ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζομένων σέ κλωστοϋφαντουργεῖα. Σ' αὐτήν καθορίζεται ὅτι οἱ εἰδικευμένοι ἄνδρες λαμβάνουν 136 δραχμές (ὀνομαστική ἀμοιβή, χωρίς, δηλαδή, νά ἀφαιρεθοῦν οἱ κρατήσεις) καί οἱ εἰδικευμένες γυναῖκες 117 δραχμές.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΞΟΔΑ

ΑΚΟΜΗ, δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι τά Ἔξοδα γιά τή μόρφωση τῶν παιδιῶν δέν περιορίζονται μόνο στήν ἀγορά σχολικῶν εἰδῶν, ἀλλ' ἐπίσης στήν ἀγορά εἰδῶν ἐνδύσεως, ὑποδήσεως κ.λ.π. Κι' αὐτά ἄλλα κοστίζουν ὄχι λίγα χρήματα. Πρέπει ἀκόμη νά ὑπολογίσουμε ὅτι ἕνας ἐργάτης πληρώνει νοίκι καί τροφή γι' αὐτόν καί γιά τά παιδιά του καί τή γυναίκα του. Ποιά περιθώρια τοῦ ἀπομένουν;

● ΤΑ ΕΞΟΔΑ αὐτά δέν καλύπτονται ἀπό τήν ἀμοιβή του πλήρως. Γι' αὐτό ἀναγκάζεται νά «ρίξη στή δουλειά» ἕνα ἢ καί περισσότερα ἀπό τά παιδιά του. Ἀναγκάζεται νά τό κάνη αὐτό γιά νά ἰσοσκελίση τόν οἰκογενειακό προϋπολογισμό του... Ἔτσι, ἕνας σημαντικός ἀριθμός παιδιῶν τῶν ἐργαζομένων ἀναγκάζονται νά ἐγκαταλείψουν τίς σπουδές καί νά γίνουν, ἀπό πολύ μικρή ἡλικία, βιοπαλαισταί.

● ΣΤΟ Γυμνάσιο φθάνουν τά ὑπόλοιπα καί τά παιδιά τῶν κάπως καλύτερα ἀμειδομένων ὑπαλλήλων — τραπεζικῶν, τεχνικῶν, ὑπαλλήλων νομικῶν προσώπων, ὀργανισμῶν, ἀνωνύμων ἑταιριῶν κλπ. Στή Δημόσια Μέση Ἐκπαίδευση τά πράγματα εἶναι πιό δύσκολα, γιά ἕνναν μαθητή - τέκνο ἐργαζομένου. Κι' αὐτό γιατί: Σέ κάθε αἴθουσα διδασκαλίας φοιτοῦν 60, 70 καί ἀκόμη 80 παιδιά. Πῶς ὁ ἐκπαιδευτικός θά παρακολουθήση ἐν ὅλα τά παιδιά εἶναι διαδασμένα; Πῶς θά ἀναλύση τό μάθημά του, ὅταν τοῦ λείπουν τά ἐποπτικά μέσα; Ἔτσι οἱ γονεῖς ἀναγκάζονται νά στείλουν τά παιδιά τους σέ φροντιστήριο γιά νά μπορέση νά ἀντα-ποκριθῆ στίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐξετάσεων τοῦ Α' καί τοῦ Β' ἐξαμήνου. Σκεφτήκαμε, ἄραγε, ποτέ τί σημαίνει γιά τήν ἐργατική τάξη ἡ ὕπαρξη 400 φροντιστηρίων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, κυριολεκτικά ἀπρόσιτων γιά τά ἀσθενῆ βαλάντια;

● ΣΤΗΝ Ἀνωτάτη Παιδεία τά πράγματα εἶναι πιό «μαῦρα» γιά τά παιδιά τῶν ἐργαζομένων. Ὅπως εἶναι γνωστό, γιά νά «μπῆ» ἕνας μαθητής Γυμνασίου σέ μιά ἀπό τίς ἀνώτατες σχολές, πρέπει νά κάνη φροντιστήριο ἀπό 6 ἕως 12 μῆνες. Κι' αὐτό γιά νά καλύψη τά «κενά» πού τοῦ ἀφήνει ἡ ἐκπαίδευση στό Γυμνάσιο. Ὅταν διαγωνίζωνται κάθε χρόνο 50.000, περίπου, ἀπόφοιτοι γιά νά εἰσαχθοῦν 12.000, ἀντιλαμβάνεται καί κείς ὅτι τό φροντιστήριο, τό τόσο ἀκριβό, παίζει ρόλο ὄκρως δυσμενῆ γιά τόν ἐργάτη.

● ΤΙ ΘΑ ΑΠΟΓΙΝΟΥΝ, λοιπόν, τά παιδιά τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού τελειώνουν τό Γυμνασιο καί ἐκεῖνα πού δέν μποροῦν νά ἐπιτύχουν σέ μιά ἀπό τίς ἀνώτατες σχολές; Ἀσφαλῶς θά στραφοῦν στίς ἐργασίες τῶν πατέρων τους. Ἡ μοῖρα τους εἶναι νά γίνουν, στή συντριπτική πλειοψηφία τους, γιά τούς λίγους πού ἀναφέραμε πιό πάνω, ἐργατοϋπάλληλοι. Οἱ γνώσεις, ὅμως, πού ἀπέκτησαν στό Δημοτικό καί τό Γυμνάσιο εἶναι ἀρκετές γιά νά σταδιοδρομήσουν σάν τεχνίτες ἢ ὑπάλληλοι; Ὄχι, ἀσφαλῶς!

● ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ, λοιπόν, νά ἀποκτήσουν κάποια εἰδίκευση στό ἐπάγγελμα πού θά ἀκολουθήσουν. Ἀλλά τό ἐπάγγελμα πού θά ἀκολουθήσουν εἶναι ἀνάλογο μέ τήν «κλίση» τους ἢ τήν εὐφυΐα τους ἢ τίς γνώσεις τους; Καί ἐδῶ ἡ ἀπάντηση εἶναι: Ὄχι, ἀσφαλῶς! Κι' αὐτό, γιατί θά ἀπορροφηθοῦν σέ ἐργασίες πού παρουσιάζουν μεγάλη ζήτηση ἐργατοτεχνιτῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν «κλίση» καί τίς γνώσεις τους. Γιατί, ποιός ἄνεργος θά διαλέξη τό ἐπάγγελμα πού ἐπιθυμεῖ νά ἀκολουθήση, ὅταν οἱ ἀνάγκες τῆς οἰκογενείας τόν καλοῦν ἐνά δρῆ ὅσο τό δυνατό γρηγορώτερα» μιά δουλειά, γιά νά ἐνισχύση μέ τό προϊόν τοῦ κόπου του τό μικρό βαλάντιο τοῦ πατέρα — τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογένειας;

ΘΥΣΙΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, λοιπόν, ὁδηγοῦν ἀναπόφευκτα πρός τά ἐκεῖ, πρός τή θυσία, δηλαδή, ἑνός ἀχνοῦς, ἑνός ἀστείρευτου πνευματικοῦ δυναμικοῦ. Αὐτό τό θυσιαζόμενο δυναμικό ἐκφράζει μιά ἀπό τίς μεγάλες ἐθνικές ἀπώλειες. Καί σ' αὐτή τήν πατροπαράδοτη ἀπώλεια, πού συνεχίζεται δίχως διακοπή, πρέπει νά δοθῆ τέλος.

● ΥΠΑΡΧΕΙ, δέβαια, καί ἡ τεχνική ἐκπαίδευση, ὑπάρχουν καί οἱ σχολές μαθητείας τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀπασχολήσεως Ἐργατικοῦ Δυναμικοῦ, θά ποῦν οἱ «ἐκλεκτοί». Ἀλλά, γιατί δέν στέλνουν οἱ ἴδιοι τά παιδιά τους στίς σχολές αὐτές;

● ΠΕΡΑ ἀπό τά παραπάνω ἐρωτήματα, ὑπάρχουν κι' ἄλλα: 1) Ἡ δωρεάν παιδεία ἀξιοποιεῖται ἀπό τήν ἐργατοϋπαλληλική τάξη, ὥστε νά εἶναι στήν οὐσία της δωρεάν παιδεία καί ὄχι στους τύπους; 2) Πρέπει νά ληφθοῦν ἀπό τό Κράτος χωριστά μέτρα γιά τά παιδιά τῶν ἐργατοϋπαλλήλων στή Μέση καί Ἀνωτάτη Παιδεία;

● ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ἐρωτήματα ἐτέθησαν σέ τρεῖς συνδικαλιστές: Τόν πρόεδρο τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργατῶν Ἑλλάδος κ. Φρ. Δασκαλάκη, τόν πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικῶν Ὀργανώσεων κ. Παν. Παπαρροδόπουλο καί τόν γενικό γραμματέα τοῦ Ἐργατοϋπαλληλικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν κ. Σπ. Τσάντη.

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

● ΣΤΟΝ πρόεδρο τῆς Γ.Σ.Ε.Ε. κ. Φρ. Δασκαλάκη ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητός του ἐτέθησαν καί δύο ἐπί πλέον ἐρωτήματα: α) Τί ποσοστό τοῦ συνολικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας ἐκπροσωπεῖ ἡ ἐργατοϋπαλληλική τάξη; β) Τί ποσοστό τῆς φοιτητικῆς νεολαίας καλύπτουν τά παιδιά τῶν ἐργατοϋπαλλήλων;

Ὁ κ. ΦΡ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ἀπάντησε ὡς ἑξῆς: «Δέν ἔχομεν ὑπ' ὄψει μας ἀριθμητικά στοιχεῖα διά νά φωτίσωμεν αὐτήν τήν λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἐρώτησίν σας. Θά προσφύγωμεν εἰς συναφῆ δεδομένα καί εἰς προσδιορισμούς ἐπί τῇ βάσει λογικῶν συνδυασμῶν διά νά ἔχωμεν τήν πλέον προσεγγίζουσαν πρός τά ἀληθῆ δεδομένα ἀπάντησιν. α. Ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἐργατική τάξις ἀποτελεῖ τόν κορμόν τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς διαρθρώσεως τῆς ἐθνικῆς μας κοινότητος καί β. Ἐάν εἰς αὐτήν τήν γνῶσιν προστεθῆ καί τό ὅτι ἡ γεννητικότης τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἐν συγκρίσει μέν πρός τάς ἄνω ὁμάδας ἐμφανίζεται πολλαπλασιαστικοῦ χαρακτῆρος, ἐνῶ πρός τήν ἀγροτικήν ἐμφανίζει μίαν κάμψιν πλήν ὄχι ἐντόνως μειωτικήν, τότε θά πρέπει νά καταλήξωμεν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐργατική τάξις πρέπει νά δίδῃ — κατά τήν αὐστηρῶς ἀριθμητικήν της ἀναλογίαν — κάτι πλέον τοῦ 60% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῆς φοιτητικῆς νεολαίας. Φοιτητικῆς ὑπό τήν ἐνν οιαν τῆς σπουδαζούσης εἰς τάς ἀνωτάτας Σχολάς τῆς ἡμεδαπῆς ἢ καί τῆς ἀλλοδαπῆς. Κατά τά ἰδικά μας στοιχεῖα, τά τέκνα τῶν ἐργατοϋπαλλήλων τά φοιτῶντα εἰς τάς ἀνωτάτας Σχολάς, κατά τήν ἀναλογίαν τῆς κοινωνικῆς προελεύσεώς των, δέν ὑπερτεροῦν τῶν 40%».

— Καί ἡ δωρεάν παιδεία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ δωρεάν παιδεία, ὡς αὕτη ἤρξατο ἐφαρμοζομένη καί ὡς ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ καί ἰδίως κατά τήν τελευταίαν 3ετίαν ἐνεπλουτίσθη, ἦτο ἐκείνη ἡ ὁποία καί ἀπετέλεσε τό σημαντικώτερον κίνητρον (πτεζούσης καί τῆς διαμορφωθείσης οἰκονομικῆς καί ἀναπτυξιακῆς δομῆς), ὥστε τό 40% τῆς φοιτητικώσης νεολαίας νά εἶναι τέκνα τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ὅταν προηγουμένως μόνον ἐν ἐλάχιστον ποσοστόν ἐργατοπαίδων ἐπλησίαζον τάς Ἀνωτάτας Σχολάς μας. Εἰς τοῦτο τό ἀποτέλεσμα συνετέλεσε καί ἡ προσαρμογή τῆς νοοτροπίας τῶν γονέων ὅτι ἐάν ἐπιθυμοῦν (ὅπως ἐπιθυμοῦν) νά ἴδουν τά τέκνα των ἱκανά νά «σταθοῦν» καί νά «προκόψουν» πρέπει νά τά κατασταήσουν «συναγωνιστικά» καί ἱκανά νά ἀντα-ποκριθοῦν εἰς τάς συγχρόνους ἀπαιτήσεις τῆς τεχνολογίας καί τῆς παραγωγικῆς καί οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Ἀλλά διά νά ἔχωμεν τήν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς «δωρεάνς» παιδείας καί πρός συνεκτίμησιν τῆς ἐλευθερίας περί τήν πνευματικήν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργατοπαίδων θά εἶναι χρήσιμον νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας καί τά ἀκόλουθα:

»Ἡ «δωρεάν» παιδεία, ἔστω ὅτι ἐξασφαλίζει τήν ἀπαλλαγήν ἀπό τά βάρη τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν καί εἰσφορῶν (ἐγγραφή, δίδακτρα κλπ.) καί ἔστω ὅτι παρέχει τήν δυνατότητα τῆς προμηθείας τῶν συγγραμμάτων καί λοιπῶν ἐξοπλιστικῶν παρακολουθημάτων ἢ εἰς τιμάς «προσιτάς» ἢ καί «δανειστικώς» μέσῳ τῶν Πανεπιστημιακῶν Βιβλιοθηκῶν καί ἐργαστηρίων, τό ὁποῖον μέτρον ἀποτελεῖ τιμήν διά τήν σημερινήν κυβέρνησιν, ἡ ὁποία τό ἐξήγγειλε καί τό ἐφήρμοσεν ἀπό τῆς ἀρχῆς σχεδόν τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας, γεγονός πού ἀποτελεῖ πρόσθετον ἀπόδειξιν τοῦ στοργικοῦ ἐνδιαφέροντός της διά τήν σπουδάζουσαν νεολαίαν. Ἀλλά πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν τό ἕνα σκέλος τῶν δυνατοτήτων διά τήν προσπέλασιν τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας

»Τά 70% καί πλέον τῶν σπουδα-στῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν (αἵτινες, ὡς γνωστόν, λειτουργοῦν μόνον εἰς Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην, Πάτρας καί Ἰωάννινα) οἱ σπουδασταί, τέκνα ἐργατοϋπαλλήλων, πρέπει νά «ξενητευθοῦν», κατά τήν ἔννοιαν νά ἐξασφαλίσουν τάς οἰκονομικάς δυνατότητας νά ζήσουν μακράν τῆς οἰκογενείας των καί χωριστά ἀπό αὐτήν. Τοῦτο καί μόνον σημαίνει ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ σπουδάζοντος τέκνου πρέπει νά ἔχουν ἐξασφαλίσει τάς οἰκονομικάς δυνατότητας νά συντηρήσουν ἕνα ἄτομον (ἕνα στόμα), ἐπί 4—5 τό ὀλιγώτερον ἔτη, καί δή ὑπό τάς ἠὐξημένας βιοτικάς δαπάνας τῶν μεγαλουπόλεων. »Ὅταν, ἐν συνεχείᾳ, ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι, διά τήν μεγίστην πλειοψηφίαν τῶν Ἑλλήνων Ἐργατοϋπαλλήλων, τό ἐκ τῆς ἐργασίας των εἰσόδημα εἶναι, οὔτως ἢ ἄλλως, ἀνεπαρκές καί διά μίαν ἐν κλειστῷ χώρῳ καί τόπῳ διαβίωσιν, τότε θά κριθοῦν ἐπαρκῶς καί αἱ ποσοστιαῖαι δυνατότητες νά γίνῃ χρῆσις καί προσφυγή εἰς τήν «δωρεάν» παιδείαν καί ὑπό τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν.

»Ἕνα παιδί πού σπουδάζει στήν πρωτεύουσα χρειάζεται μόνον διά τό ἐνοίκιον, τό φαγητό του, τά πλυστικά του, τό ντύσιμό του, τό φῶς καί τήν θέρμανσίν του (χωρίς καμμίαν ἱκανοποίησιν ἄλλων πολιτιστικῶν ἀναγκῶν καί ἔστω χωρίς καμμίαν ἄλλην δαπάνην σπουδῶν) ὑπό τάς σημερινάς συνθήκας τουλάχιστον 2.000 δρχ. μηνιαίως. Ἀλλά αὐτό ἀποτελεῖ τό 50% τουλάχιστον τοῦ εἰσοδηματικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ μεγίστου ὄγκου τῶν ἐργατοϋπαλλήλων καί τό ἐρώτημα τίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ: Πῶς καί πόσοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐργατοϋπαλλήλων θά ἐξοικονομήσουν αὐτό τό οἰκονομικόν περιθώριον διά νά ἐπωφεληθοῦν τῆς «δωρεάν» παιδείας;

»Ἀλλά, πρίν ἢ φθάσωμεν εἰς τήν Ἀνωτάτην Παιδείαν καί διά νά ἀνοιχθοῦν «οἱ πόρτες» αὐτῆς τῆς δωρεάν παιδείας πρέπει, — ὡς ἔχουν ἐν τῇ πράξει διαμορφωθῆ τά πράγματα — νά προηγηθῆ ἡ πλήρωσις τῶν ἀκολούθων προϋποθέσεων:

— Γυμνασιακές σπουδές ἐπί μίαν ἑτίαν διά τά 40% τῶν μαθητῶν περί ὧν τό ἐρωτηματολόγιόν σας διά τῆς φοιτήσεως εἰς Γυμνάσια κείμενα μακράν τοῦ τόπου διαμονῆς τῆς οἰκογενείας τοῦ μαθητοῦ. Καί αὐτό τό γεγονός ἀποψιλώνει τάς δυνατότητας προσπελάσεως, εἰς τόν δέοντα καί ἀνάλογον ἀριθμόν, τῆς ἀνωτάτης παιδείας τῶν ἐργατοπαίδων, ἀφοῦ τά οἰκονομικά βάρη τῆς συντηρήσεως μακράν τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας ἀποδαίνουν ἀξιόλογα ἢ δυσβάστακτα.

— Πρό τῆς εἰσαγωγῆς των εἰς τά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἱδρύματα (καί διότι ὁ ἀριθμός τῶν θέσεων ἀναγκαίως καθίσταται «κλειστός») ἀπέβη πλέον ἀνάγκη ἐκ λόγων συναγωνισμοῦ ἡ «φροντιστηριακή» ἐπιμόρφωσις καί ἡ ὁποία μέ τήν παρέλευσιν τοῦ χρόνου γίνεται καί περισσότερον ἀπαραίτητη, ἀλλά καί συνεχῶς διευρύνεται. Αὐτό, ὅμως, σημαίνει δαπάνας. Καί δαπάνας ἀξιολόγους.

ΑΝΑΓΚΗ ΜΕΤΡΩΝ

»ΟΤΑΝ τώρα ληφθῆ ὑπ' ὄψει ἡ οἰκονομική δυσπραγία τῶν ἐργατοϋπαλληλικῶν οἰκογενειῶν, ἐνῶ αἱ οἰκονομικαί δυνατότητες τῶν λοιπῶν τάξεων ἢ ὁμάδων ὑφίστανται καί συνεχῶς διευρύνονται, τότε καί μόνον θά ἐκτιμηθοῦν οἱ δυσμενεῖς ὅροι καί αἱ δυσχέρειαι ἀνέτου προσπελάσεως τῆς Ἀνωτάτης (ἀλλά καί τῆς Μέσης καί Ἀνωτέρας) Παιδείας ὑπό τῶν τέκνων τῶν ἐργατοϋπαλλήλων καί ἄρα τήν «δωρεάν» παιδείαν εἰς ὅλην της τήν ἔκτασιν τήν ἐπωφελοῦνται μόνον τά τέκνα τῶν εὐπραγούντων καί εἰς μειωμένον ποσοστόν καί κατόπιν στερήσεων τά τέκνα τῶν ἐργατοϋπαλλήλων».

— Ὀφείλει τό κράτος νά λάβῃ ἰδιαίτερα μέτρα γιά τήν ἐργατική τάξη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: «Ναί, ἀναμφισβητήτως, πρέπει νά ληφθοῦν μέτρα. Τοῦτο δέ διά λόγους διασφαλίσεως ἴσων ἢ ὁμοίων εὐκαιριῶν ἀναδείξεως τῶν ἱκανῶν, ἀβιαιόρωφ τῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος τῆς οἰκογενείας, ἢ ὕπαρξις, ὁ βαθμός, ἢ ἡ ἀπουσία τῆς ὁποίας (οἰκονομικῆς δυναμικότητος) εἶναι ἠθικῶς ἀνεπίτρεπτον καί ἐθνικοκοινωνικῶς ἐπιζήμιον νά προσδιορίζη τήν πνευματικήν ἀνάπτυξιν τῶν Ἑλληνοπαίδων. Μία σειρά πρακτικῶν μέτρων εἰς ὁλόκληρον τήν κλίμακα τῆς παιδείας εἶναι δυνατόν νά ληφθῆ εἰς τρόπον ὥστε καί βραχυχρονίως νά ὑπάρξη μία αἰσθητή κάμψις τῶν ἀνισοτήτων προσπελάσεως τῆς παιδείας, ἀλλά καί μακροπροθέσμως νά ἐξαλειφθοῦν αἱ ἀδυναμίαι περί τόν συναγωνισμόν μεταξύ τῶν ἐξ ἴσου ἱκανῶν καί ἡ παιδεία νά καταστῆ «δωρεάν παιδεία» ἢ εὐπροσπέλαστος παιδεία καί διά τά δαλάντια τῶν οἰκονομικῶς ἀδυνάτων ἐργατοϋπαλλήλων. Σκέψεις μας εἶναι:

— Εἰς πρῶτον στάδιον νά καθιερωθῆ μία οὐσιαστική διεύρυνσις τῶν ὑποτροφιῶν ὑπέρ τῶν ἀριστευόντων.

— Ἡ ἐπιλογή τῶν ὑποτρόφων νά ἀρχίζη ἀπό τά γυμνασιακά θρανία καί νά παρακολουθῆται μέχρι πέρατος τῶν σπουδῶν.

»Μακροπροθέσμως ἡ παιδεία ὀφείλει νά εἶναι εἰς θέσιν νά ἀνταποκρίνεται καί νά ἱκανοποιῆ τάς συγχρόνους ἀνάγκας καί ἀξιώσεις καί νά ἀντλῆ κεφάλαια ἀπό ὅλας τάς τάξεις εἰς δίκαια ποσοστά».

Αὐτός ὁ δρόμος περνάει μακρυά ἀπό τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα κι' αὐτό ἀποτελεῖ ἀπώλεια ἐθνικῶν διαστάσεων γιά τή χώρα

Τήν ἡμέρα μέ τό κασελάκι καί τή βούρτσα, τή νύκτα στό νυκτερινό σχολεῖο, ἀλλά αὐτό ἀπέχει τρομερά ἀπό τίς λεγόμενες «ἴσες δυνατότητες»

Σέ τί ποσοστό ἐκπροσωπεῖται ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἑλλάδος σ' αὐτό τό «συγκεκριμένο» πλῆθος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν;

Σέ τί ποσοστό ἐκπροσωπεῖται ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἑλλάδος σ' αὐτό τό «συγκεκριμένο» πλῆθος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν;

δωρεάν παιδείας διά νά καθορίσωμεν ἄν αὐτή ἀξιοποιῆται ἀπό τήν μίαν ἢ τήν ἄλλην κοινωνικήν τάξιν ἢ κοινωνικήν ὁμάδα. Καί προκειμένου νά ἀπαντήσωμεν εἰς ἕνα τοιοῦτον ἐρώτημα πρέπει, νομίζομεν, προηγουμένως νά διαπιστώσωμεν:

1) Ἡ δωρεάν παρεχομένη παιδεία ἐκτείνεται εἰς ὅλας τάς ἐπαγγελματικάς κατευθύνσεις; ἢ ὑπάρχει δωρεάν ἐπαγγελματική παιδεία εἰς ὅλας αὐτῆς τάς ἐκδηλώσεις;

2) Παρέχεται εἰς κατάλληλα κτίρια ἐργαστηριακῶς ἐξωπλισμένα;

3) Ὑπάρχει τό ἀναγκαῖον καί κατάλληλον προσωπικόν διά τε τήν διδασκαλίαν καί παρακολούθησιν;

4) Ὑπάρχουν τά ἀπαραίτητα βιβλία, συγγράμματα κλπ. βοηθητικά μέσα μαθήσεως;

5) Ὑπάρχει τέλος σύστημα σταθερόν καί ὁλοκληρωμένον παρέχον τήν δυνατότητα πλήρους, συγχρόνου καί ἀποτελεσματικῆς ἐκπαιδεύσεως;

ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

»ΕΠΙ ΤΟΥ τελευταίου τούτου ἐρωτήματος, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τόν ἀκρογωνιαῖον λίθον τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῆς παιδείας εἰς τήν Πατρίδα μας, δύναται τις νά ἐπῃ ὅτι ἡ δεδικαιολογημένη, ἢ καί ἀδικαιολόγητος δραδύτης τῆς ὁλοκληρώσεως ἑνός παγίου καί πλήρους συστήματος ἔχει καί τήν εὐεργετικήν της πλευράν.

»Τό κάθε σύστημα δυνατόν νά ἐπιτύχη ἢ ἀποτύχη ἀναλόγως τοῦ χώρου ἐντός τοῦ ὁποίου ἐφαρμόζεται. Διά νά ἐπιτύχη ἕνα σύστημα πρέπει, νομίζω, νά μή ἐπιδιώκεται ἡ ἄτεγκτος, δογματική ἐφαρμογή του ἰδίως ὅταν πρόκεται περί ἐφαρμογῆς συστήματος μεταφυτευομένου ἐξ ἄλλης χώρας. Πιστεύω ὅτι ἡ καλυτέρα μέθοδος εἶναι ἡ σταχυολόγησις τῶν ἐν τῇ πράξει ἀποδειγμένως ἐπιτυχῶν σημείων τῶν διαφόρων συστημάτων τά ὁποῖα ἐφαρμόζονται εἰς ἄλλας χώρας καί μελετημένη καί ἄνευ σπουδῆς ἐφαρμογή των εἰς τήν Ἑλλάδα.

»Τό νά ποῦμε ὅτι ἀποφασίζομεν τήν ἐν σπουδῇ ἐφαρμογήν τοῦ γαλλικοῦ ἢ γερμανικοῦ ἢ ἀγγλικοῦ ἢ ἀμερικανικοῦ ἢ ἰαπωνικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, θά ἦτο σφάλμα σοβαρόν διότι, ὅπως τουλάχιστον διαβάζομεν κατά καιρούς εἰς τήν διεθνῆ βιδηογραφίαν, ἕκαστον τῶν συστημάτων αὐτῶν παρουσιάζει σημεῖα ἀσθενῆ, τά ὁποῖα δίδουν λαβήν εἰς ἐκδηλώσεις ἐντόνων διαμαρτυριῶν ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων.

— Θά ἦταν σκόπιμη ἡ λῆψη χωριστῶν μέτρων γιά τήν ἐργατική τάξη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ «Ἡ παιδεία ἀ